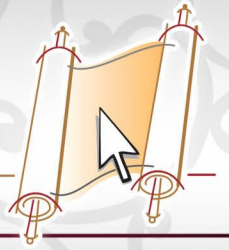

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

שתי הלכות ביום

גליון 40

פרשת בשלח

וַיְהִי בַּשְּׁלַח פָּרְעָה אֶת הָעָם, וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרַף אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, כִּי קָרַב הוּא, כִּי אָמַר אֱלֹהִים כֹּן יִנְחַם הָעָם בְּרֵאתָם מִלַּחְמָה, וְשָׁבוּ מִצְרַיִם" (שמות י"ג י"ז)

שאלה: עם תחילת הפרשה מספרת התורה על יציאת ישראל ממצרים, והדרך בה בחר ה' להוביל אותם, אך הנוסח של תחילת הפסוק מעורר תמיהה, מדוע לא התייחסה התורה לעצם יציאת ישראל ממצרים, בלשון 'ויהי בצאת ישראל ממצרים', וכדומה, ומדוע הוצרכה התורה לייחס את היציאה לכך ש'פרעה שלח את העם'?

תשובה: א. כיון שבאמת הדרך ממצרים לארץ ישראל עוברת דרך ארץ פלשתים, וזו הדרך הקצרה ביותר, הקורא את תיאור הדברים היה עשוי לטעות ולחשוב שישראל לא הלכו בדרך קצרה זו כיון שהלכו כמנהג הבורחים, שמעקמים ומפתלים את דרכם כדי שהרודפים אחריהם לא ימצאו אותם, ולכן הדגישה התורה שפרעה שלח את העם ברצונו, ואף על פי כן הוליך אותם ה' בדרך אחרת, מהטעם האמור בסיום הפסוק, פן ינחם העם בראותם מלחמה, ושבו מצרימה.

ב. כוונת התורה לומר כאן טעם נוסף לכך שה' בחר שלא להוליכם דרך ארץ פלשתים [מלבד הטעם האמור בסיום הפסוק, פן ינחם העם בראותם מלחמה], כי ישראל לא יצאו נגד רצונו של פרעה, אלא בהסכמתו, כיון שאמרו לו שהם הולכים לעבוד את ה' במדבר, וכך אמרו לו במשך כל הזמן של עשר המכות, ואם היו הולכים מיד לארץ פלשתים היה פרעה אומר מיד שאין כוונתם לעבוד את ה' במדבר, אלא היה חושב שהם הולכים לכבוש את ארץ פלשתים ולהתגורר בה, או לעבור דרכה לארץ ישראל, וכך מתבאר הפסוק, כיון שפרעה שלח את העם, לכן הוצרכו ללכת לכיוון המדבר, ולא לארץ פלשתים.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעַק אֵלַי דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ" (שמות י"ד ט"ז)

שאלות: א. הרי לא הוזכר בתורה כלל שמשה רבינו התפלל לה', ומדוע אמר לו ה' שלא יתפלל. ב. מדוע באמת היה משה רבינו צריך להתפלל, והרי ה' כבר אמר לו קודם לכן "וְחִזַּקְתִּי אֶת לֵב פְּרַעֲה וְנָדַף אַחֲרֵיהֶם, וְאֶפְכְּדָה בְּפִרְעָה וּבְכָל חֵילוֹ, וְיִדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה'", ואם כן ידע משה שה' עתיד להטביע אותם בים.

תשובה: באמת לשון 'צעקה' האמורה כאן אין פירושה תפילה, אלא שמשה רבינו היה צועק ומתווכח עם העם, כמו שנאמר בפסוק הקודם **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירְאוּ, הַתִּיַּצְבוּ וַיֵּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם,** ועל כך אמר לו ה', 'מה תצעק אלי', כלומר, מדוע אתה צועק על העם בעבורי, וכביכול להגן על כבוד ה' ולבאר את דרכיו, אין השעה כשירה לכך. ועוד, שאמרת להם 'התיצבו וראו', ומחמת כן הם מתייצבים במקומם ואינם מתקדמים, אדרבה, 'דבר אל בני ישראל ויסעו', ועל ידי יסיעו - יקרעו הים.

”וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וְנָמְדָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם פִּיבְשָׁה” (שמות י"ד ט"ז)

שאלה: נוסח פסוק זה דורש ביאור, כי אם אכן נטה משה רבינו את המטה שבידו על הים, היה ראוי לומר 'הרם את ידך ונטה את מטך', ולא להיפך.

תשובה: בקריעת ים סוף היה צורך בשני ניסים, א. נשיבת רוח קדים עזה כל הלילה, שתהפוך את הים לחרבה. ב. שהמים עצמם ייבקעו לשני חלקים. ועל זה אמר לו ה' 'הרם את מטך' כדי לפעול ברוח, שתנשוב בחוזקה, ו'נטה את ידך', לפעול במים, שייבקעו. ב. בכל זמן עשרת המכות היו המצריים אומרים שאת כל הניסים עושה משה רבינו באמצעות המטה, וחשבו שבמטה מצד עצמו יש כח סגולי כל שהוא, ולא האמינו עדיין שה' הוא הפועל כל זאת, ומשה עושה את הדברים במטהו רק מכח ציוויו של ה', ולכן כשהגיע נס קריעת ים סוף, שהוא הנס הגדול ביותר, ציווה ה' 'הרם את מטך', כלומר תרים ותשליכנו מידך, ו'נטה את ידך' לבדה, ללא המטה, ועל ידי זה יבקע הים, ויראו מצרים כי יד ה' עושה כל זאת.

❧

”וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּהַכְּבִידִי בְּפָרְעָה בְּרַכְבּוֹ וּבְפָרְשָׁיו” (שמות י"ד י"ח)

שאלה: הנה תכלית ניסי מצרים היתה להוכיח לישראל את מלכותו ושליטתו המוחלטת של ה' בכל הכוחות שבעולם, ואם כן מדוע כאן אמר ה' שתכלית הנס היא "וידעו מצרים כי אני ה'" ? ובפרט שמצריים אלו עומדים למות תוך זמן קצר, ולאחר מיתתם ודאי יידעו את האמת, ומה התועלת בכך שזמן קצר לפני מיתתם יכירו במלכות ה'?

תשובה: האברבנאל מבאר ש'מצרים' האמורים כאן אינם המצריים שרדפו אחרי בני ישראל ועומדים למות, אלא המצריים שנשארו בארצם, ולא רדפו אחרי ישראל, יכירו ויידעו כי יד ה' עשתה כל זאת, וכך לא יבואו גם הם לאחר זמן לרדוף אחרי ישראל ולהילחם בהם, או לתבוע מהם את ממונם וכליהם.

❧

”וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סוּם פְּרִיעָה רַכְבּוֹ וּפָרְשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם” (שמות י"ד כ"ג)

שאלה: פסוק זה מעורר תמיהה עצומה, אחרי שראו המצריים בכל עשר המכות שבמצרים שה' מבדיל בין המצריים לבין ישראל, וכאשר המצריים מקבלים מכה ישראל ניצלים ממנה, איך עלה בדעתם שנס קריעת ים סוף ישמש גם אותם, ואיך נכנסו ברצון ובבחירה לתוך הים, ולא הבינו שהנס נעשה רק עבור ישראל.

תשובה: חלק מהתכלית של הולכת עמוד האש והענן מאחורי מחנה ישראל היה כדי לבלבל את המצריים הרודפים אחרי בני ישראל, שלא יראו להיכן הם הולכים כלל, וכיון שהיה הדבר באישון לילה ואפילה לא ראו כלל את הדרך שהם דורכים בה, ולא עלה על דעתם שהם נכנסים לתוך הים, אלא היתה כל מטרת הליכתם לרדוף אחרי ישראל לכל מקום שהלכו, ומתוך כך נכנסו שלא מרצונם ושלא בידעתם לתוך הים, בלהיטותם לרדוף אחרי ישראל. ורק באשמורת הבוקר, כאשר האיר היום - גילו שהם נמצאים בתוך הים, ואז אמנם כבר רצו להימלט, ולא יכלו.

❧

